

Amennyit te szenvedsz, / Mi ahhoz a Jóbé!

De hát semmi a szenvedés, ha van az embernek egy értő szívű jóbarátja. Mert annak részvét van a szívében, és segít. Segít, mert mondja... Mit mond? Azt, hogy *Ne csodálkozzál! S most jön a segítő a többi segítő szöveg: Hát mert mindig csak ostorozol, korbácsolsz! És mindezt a szeretet nevében. Hát micsoda pedagógia ez? Simogatni, dicsérni is kell az embereket. Meglátszik, hogy nincs feleséged. Az ám a nevelőiskola! Ott nem él meg az ember gyereke ilyen módszerekkel...* Nem volt bekapcsolva a magnó. Ha be lett volna kapcsolva, akkor egész segítség-tömegét rátok zúdíthatnám. Folyt belőle a segítség még bőszéggel, de annyi volt a lényege, amennyit elmondtam.

De hát az én szájam is tele van ám foggal, vagy legalább is két fogsorral, s válaszoltam. Misztótfalusi Kis Miklós módjára, aki 1968-ban *Kolosváratt* meg is jelentette könyvét, melynek címe: *Maga személyének mentsége*. Hogyan védtem magam személyét? Így: Nincsen igazad. Én vagyok a világ legudvariasabb embere. Egyáltalán is, de különösen vagy legalább is nagy nyilvánosság előtt, például, ha prédikálok. Én nem tehetek arról, hogy Jézus azt bízta rám, hogy azt mondjam, amit ő is mondott, s én még jóval szelídebb hangszerelemben mondom, mint ő. De azért azt mondom, amit tanultam tőle. Tudnék én Adyiligeten mást is mondani. Olyanokat, hogy kedves híveim, nemes ambícióval induljatok képviselőnek a választásokon, mert ki tudná megmenteni a hazát más, mint az igaz katolikusok. Meg olyat, hogy vállalkozatok s gazdagodjatok, mert Isten megáld titeket minden vállalkozástokban, ha elvégzitek Jézus szent Szíve tiszteletére a nagykilencedet, azaz kilenc hónapon keresztül, s egyet sem kihagyva, minden első pénteken meggyóntok, szentáldozáshoz járultok és a pápa szándékára egy Miatyánkot s egy Üdvözlégyet imádkoztok. Tudnám mondani ezt is, eleget gyakoroltam gyerekkoromban jezsuita családi gyóntatónk hatására a szülői házban. Meg olyat, hogy tartsatok imahadjáratot, s tartsátok szárazon a puskaport, mert Isten s a Magyarok Nagyasszonya bizony kimódolja nektek, hogy Szent István országa a Kárpátoktól le az Adriáig megint egybe s a miénk legyen stb. Azt hiszem, megszapornának hallgatóim, s mondanák: Ez már aztán döfi! Ez az öregpap tudja, hogy mi a csizió, s mi kell az ájtatos magyarnak. Talán még a fiatalok is jönnének lelkes szavamat hallgatni.

Tudnék, de nem tudok. Különbén is, ha ilyesfélét tudnék, nem is akarnám feltölteni az adyiligeti kis kápolnát, mert betölthetném ifjú hangommal s orgánomommal az esztergomi, az egri meg budapesti bazilikát. De hát nem tudok. Csak azt tudom mondani, hogy legyetek kicsik, szegények és szelídek. Hogy mossátok egymás lábát, gyámolítsátok a szegényt, s

törekedjétek az egy dénárra, s viseljétek el, ha valaki arcul ver titeket. S nekem még mézes madzagom sincs, mint volt Jézusnak: a kézrátételes gyógyítás. Mert ha ma élne közöttünk, az Sztk-ba járna ő is. Keserűen – ostorozva, korbácsolva – mondta is: *ha csodákat nem láttok, nem hisztek*. Mert Isten Országa nincs attól, hogy valaki nem hal meg idejében, hanem még túl a nyolcvanon is itt rontja a levegőt köztünk. Isten Országa csak attól lenne, ha meg tudnók csinálni azokat, amiket mondtam.

Az az én ostromom meg korbácsom, hogy azt mondom, amit rám bíztak. Dicsérek én szívesen agyba-főbe. A széphalmiaktól el vagyok ragadtatva, mert ők hamarabb fedezték fel Dévát, mint én. Hoznák ők is ide azokat, akik nekik a legdrágábbak: a gyerekeiket, de nem tudják. Miért nem tudják? Hát csak azért nem, amit a péceli énekkaros mondott már jó negyven éve Bandi bácsinak: *Igaza van ennek az ürgének, de ki tudja ezt megcsinálni?! S ha nem tudjuk, minek jöjjünk? Minek búsítsuk magunkat?*

Ilyesmiket mondtam a barátomnak. Nem volt ideje válaszolni, mert sietnie kellett neki *dolgozósba*. Az *István, a király* rock-opera *Te kit választanál?* melódiájára kérdezem: Testvérem, te mit mondanál ennek a panaszkodónak? Hogy könnyebb legyen válaszolnotok, befejezésül még elmesélek egy viccet az *átkos* utolsó éveiből. Volt egy anygalka. Ahol csak szomorúságot látott, odarepült és segített. Nagyon sokaknak. Egyszer csak meglátja Kádár elvtársat is, amint ül a Duna-partnak a parlamenthez közeleső lépcsőjén. Zsebkendő a kezében, s törölgeti az orrát meg a szemét. Odarepül az anygalka, s megkérdi tőle, hogy miért sír. Kádár meg csak mondja, mondja tenger bánatát – vég nélkül. Az anygalka meg hallgatja. Aztán leül melléje, és együtt sírnak.

2002. január 22.

TURIÁK ILDIKÓ

BOKOR = BARÁTSÁG MI A BOKOR? KIK ALKOTJÁK A BOKROT?

TURIÁK ILDIKÓ DEMECZKY JENŐ
KÉRDÉSEIRE VÁLASZOLT

Sokféle önmeghatározással, önértelmezéssel kísérleteztünk az évtizedek során. Számomra a legkedvesebb és legtalálhatóbb közülük az, amely szerint a Bokor = barátság. Igen, közös eszmények, közös célok, közös törekvések, közös kínládások és közös eredmények jegyében egybekovácsolódó szeretetszálak változó formában megjelenő szövevényének gondolom

a Bokrot. A szeretet-Istenbe vetett közös hitünk és a szeretet életének élni akarása az, ami szimpátiát vált ki, barátságot ébreszt és tart fenn bennünk egymás iránt. A Bokrot férfiak és nők, családosok és magányosak, öregek és fiatalok, papok és civilek, én, te és ők, azaz mi alkotjuk. Mi, akik az imént mondottak szerinti barátságot valamikor megkötöttük egymással, és azt nem bontottuk fel. A Bokornak az a szelete, amelyet te és én jelentünk, úgy harminc évvel ezelőtt, az első közösségi találkozónkon született. Természetesen nem gyakran alakul ki ilyen viharos gyorsasággal Bokrot építő barátság, mint akkor és ott Debreczeni Zsuzsa, te és én között. De, ahol egyáltalán nem alakul ki, ott, azt hiszem, nincs is Bokor.

Mit jelent a Bokor a magyar katolikus egyház, a magyar társadalom számára? Mit jelent a keleteurópai térség, a világegyház, az emberiség számára?

Attól függ, mikor! Azt gondolom ugyanis, hogy nem lehet egységes feleletet adni a kérdésre a Bokor születésétől majdani jövőnk végezetéig. Kezdetben a magyar katolikus egyház számára azon reménységek egyike - talán legjelentősebbje - volt a születő Bokor, amelyek az ateista diktatúra teremtette feltételek közötti fennmaradás ígérését hordozták. A világegyház is így tekintett ránk. Az üldözöttség állapota azonban olyan felismerésekre is elvezetett bennünket, amelyek már sokkal messzebbre vittek az egyház egyszerű túlélésének biztosításánál. Gyökeresen átalakult az evangéliumot-értésünk. Többé már nem múló, s remélhetőleg mihamarabb elmúló állapotnak tekintettük a hatalomból való kicsöppenésünket és üldözöttségünket. Rá kellett döbbernünk, hogy a Jézus-követés és a hatalom kibékíthetetlen ellentétben van egymással, s hogy a hamisítatlan Örömhír mindig és mindenhol üldöztetésben részesül a hatalmasok részéről. Nem egyébért, csak azért, mert szavával, sőt pusztá létével is megkérdőjelezi annak erkölcsösségét, kikezdi alapjait: a gazdagságot és az erőszakot. Egyre inkább kezdtük felfedezni, hogy Isten ügye nem csak a papok, hanem minden keresztény ügye. Mindezzel rossz lelkiismeretet okoztunk a hazai egyháznak. S miközben fessegettük a pofonosládát, valószínűleg a nálunk kevésbé szemtelenség számára is tágitottuk a mozgásteret. A világegyház, Európa, ezekben az években nemigen tudott rólunk. Csak az utóbbi évtizedben kezdtek átszivárogni az információk rólunk a vasfüggönyön túlra. A Vatikán persze korábban is rendelkezett a kelet-európai térségben élőkről. De a mi

fajtánkra nem sok gondot fordított. Neki az volt fontos, hogy püspököket nevezhessen ki, hogy papokat szentelhessenek s mehessen a liturgia a templomokban. Fókuszba akkor kerültünk, amikor Lékai bíboros állami nyomásra hajtóvadászatot indított ellenünk. Ekkor mártírokból egyszerre eretnekgyanus elemekké lettünk. Ez a mai napig sem változott, a rendszerváltást követően sem. Nem is csodálkozom rajta. Az egyház ismét kezdi meglelni helyét a hatalom sáncai mögött, s ebben mind felismeréseink, mind önálló magatartásunk rendkívül kellemetlenül érinti. Felelőségünk, vagy jelentéktelenségünk persze nem ezen fordul. Az a kérdés, hogy van-e

mondanivalónk Európa, sőt az emberiség gondjaira? Úgy gondolom, hogy az evangéliumokban alapvető kérdésekre találunk választ. Ha csak az arányosságot betartaná az emberiség: ne tedd azt másnak, amit nem kívánsz magadnak és tedd azt másnak is, amit magadnak kívánsz ...! Ha legalább a keresztények letennék, sőt fel sem vennék a fegyvert ... ! Ha megosztanák azt, amijük van, azokkal, akiknek náluk kevesebbje van ... ! Ha kiszállnának a hatalomért folyó csatározásból ... bizony nagyon megváltozna a Föld arculata. Az a kérdés, hogy a feleleteket elég széles körben, életet átalakítóan ismertekké tudjuk-e tenni? Az a kérdés, hogy az elméleti válaszainkat milyen sikerrel ültetjük át mások számára is modellértékű gyakorlatba? Az a kérdés, hogy az újabb problémákra születnek-e további, új, naprakész feleletek?

Mit jelent neked a Bokor? Kik alkotják számodra a Bokrot?

Az evangéliumhoz igazított élet annyira különbözik a világban megszokottól, hogy ezt a másságot tartósan alig-alig lehetne elviselni baráti-közösségi háttér nélkül. Enélkül könnyen alkalmazkodnánk a többség normáihoz. A Bokor számomra olyan barátokat jelent, akik mások akarnak és mernek lenni, mint a környezetük, akárcsak magam is. Ez biztatás is és védelem is. Elvileg a Bokrot mindazok jelentik számomra, akikkel a közös látás és közös törekvés összeköt. Gyakorlatilag azonban közülük csak azok, akikkel valóban személyes kapcsolatban vagyok, akikkel valóban létrejön a biztató és védő közösség.

Hogyan kerültél a Bokorba? Hogyan kapcsolódsz ma a Bokorhoz?

Huszedik évemben, új munkahelyemen, egy rendkívül szimpatikus kolléganőre találtam. Trásy Éva volt az. Szinte napok alatt barátokká lettünk. Ő már a Bokor történetének kezdetén is idetartozott. Az ötvenes években a Bokrot összetartó szálak elszakadtak, összezilálódtak mindenkinél, nála is. Ő ezidőtájt szövögette újra a maga szálait a börtönből nem sokkal korábban kikerült Gyurka bácsival való beszélgetések révén. Gyurka bácsi akkor írta a KIO-t. Éva pedig tele volt a születő mű kérdéseivel, gondolataival. Megosztotta velem is. Talán sem előtte, sem utána nem tapasztaltam az új felfedezésének azt az örömet, izgalmát, amit együtt átéltünk. Végül az ő vendégeként, nála találkoztam Gyurka bácsival s ettől kezdve már az evangéliumi tájakon tett felfedező utazások a vele való beszélgetések keretében folytatódtak tovább. Kb. egymásfél év után a négyszemközti találkozás helyett Gyurka bácsi összehozott két hozzám hasonló korú fiatallal. De ezt már nem mesélem el, hiszen az egyikük te voltál, a másik Debreczeni Zsuzsa. Gondolom, nektek is felejthetetlen élmény maradt ez az első, Gyurka bácsi tabáni albérletében lezajlott közösségi találkozó. Úgy emlékszem, alig akartunk elválni egymástól. Még órákat sétáltunk s beszélgettünk utána is, pedig életünkben mindhárman először láttuk egymást. Nos, így kezdődött, közel harminc éve. Az első közösségek az idők folyamán átalakultak. Ma már, mi hárman, nem tartozunk egy alapközösségbe. Én a Gyökér II. nevezetű közösség tagja vagyok, s mivel már elég régóta vagyok fiatal, meghívtak az Öregek tanácsába is. Ugyancsak elég nagy múltú, már nem éppen tizenévesekből áll az általam vezetett közösség is.

Életed milyen értékeit szeretnéd minél teljesebben fölkinálni bokros barátaidnak? Mi hiányozna a Bokorból, ha Te nem tartoznál bele?

Ilyen kérdésre nehéz az embernek önmagának válaszolnia. Meglehetősen szürke kis verébnék tartom magamat. Talán a szívem, a másokra ráhangolódni, másokat megérteni tudásom az én leghasználhatóbb, Istentől kapott talentumom. De soha nem mérlegettem, hogy hol és mennyiben vagyok igazán fontos. Lehet, hogy helytelenül.

Miért vagy büszke a Bokorra? Miért szégyenkezel miatta?

A barátaim életében felcsillanó minden igaz értékre őszintén, szívből büszke vagyok. A szeretetben élő családokra, az igaz emberekké cseperedő gyerekekre, a szerény életvitelre, az okos tanulmányokra, az évek

múlva is szeretetben együttlévő és utódokat nevelő közösségekre. Büszke vagyok az abba nem hagyott küzdelmekre az igazabb, szentebb életért. Büszke vagyok a Baracskát megjárt testvérek áldozatával kivívott polgári szolgálatra. Mivel nem vagyok vak, észreveszem a hibáinkat is. Nemcsak a magamét, hanem - sajnos - a másokét is. Olykor mérgeledöm, máskor szomorkodom és szégyenkezem miattuk. De rövid ideig tart csupán, csak a saját hibáim - bűneim azok, amelyekre hosszasan emlékszem és szégyenkezem felettük. De ahogyan nehéz nekem általában Bokor-értékekről beszélni, inkább a Bokor-tagok, barátaim értékeiről tudnék, ugyanúgy nem tudok Bokorhiányosságokról sem általában szólni.

Mit szeretnél még elérni a Bokorban? A Bokornak, nekünk, önmagunkra kellene találnunk ebben a rendszerváltás utáni új világban. A diktatúrában volt másoknak is fölkinálható, működő életstratégiánk, a kapitalizmusban, a demokráciában nincs még.

FARKAS ISTVÁN

JANÓ ÉS A HALAK ELBESZÉLÉS EGY BARÁTSÁGRÓL (RÉSZLET)

A hajtás rendesen indult, mint mindig. A falu fölötti cseres szélén helyezkedtek el, a hosszúhegyi nyiladék sarkán. A következő vadász vagy száz méternyire ácsorgott tőlük. Látták a kalapját, no meg a füstfelleget, melyet folyamatosan eregetett magából. A táj csendes volt. Alattuk a kukoricásban még semmi sem mozgott és a kukoricán túl a falu kéményeiből kigyózó füst beterítette a völgyet, majd hosszú, vékony csík formájában kanyargott le Vörösvár irányába. Leghátul a ködös távolban a Csúcshegy kúpja emelkedett. A többi beleveszett a téli párába és füstbe. Milyen békés és nyugodt a táj innen felülről — gondolta János, de a gondolatai aggodalmaskodó részét nem engedte kibontakozni. Már szinte automatikusan állt rá pozitív gondolatokra. A gondot, töprengést igyekezett akkorra hagyni, amikor már úgy sem lehet kikerülni. Akkor aztán ha tudta nekiállt, megoldotta és lépett egyet tovább. A koma csöndben volt. Látszott rajta, hogy mondaná, ami nyomja az oldalát, de még várt. Ő meg nem sürgette. Lent a faluban megszólalt a harang. Pista, mintha csak erre várt volna. Megemelte a kalapját és belefogott.

- Van egy barátom! — kezdte lelkesen.

- Tudom — mondta János, a Mihalec Józsi, mi van vele?

- Nem, nem rá gondoltam. Igen, ő a barátom